

**Qashqadaryo viloyati Qarshi tumani 2021-2023 yillar tashabbusli
budjetlashtirish uchun yo'naltirilgan mablag'lar miqdori**

Aliyev Husayin

Toshkent Davlat Iqtisodiyot Unversiteti

Moliya fakulteti MMT-89 guruh talabasi

***Annotatsiya:** Ushbu maqolada Qashqadaryo viloyati Qarshi tumani tashabbusli byudjetlashtirish loyihalari doirasida ayrim tahliliy masalalar bayon qilinadi. Jumladan, tashabbusli byudjetlashtirish uchun yo'naltirilgan mablag'lar, amalga oshirilgan loyihalar, fuqarolar tashabbusli jamg'armasi mablag'lari shakillanish manbalari va amalga oshirilgan loyihalar tahlilini ko'rib chiqamiz.*

***Kalit so'zlar:** Tashabbusli byudjetlashtirish, qoldiq mablaglar, erkin qoldiq mablag'lar, tuman byudjeti, hisobot davri, mablag'.*

Ushbu maqolada **Qashqadaryo viloyati Qarshi** tumani tashabbusli byudjetlashtirish loyihalari doirasida ayrim tahliliy masalalar bayon qilinadi.

1-jadval (ming so'mda)

T/r	Ko'rsatkich nomi	2021-yil	2022-yil	2023-yil
1.	Yil boshiga qoldiq	0,0	2482097.0	2353440,0
2.	Hisobot davrida "Fuqarolar tashabbusi jamg'armasi"ga o'tkazilgan mablag'lar	10185000,	37043316,800539	332097418
3.	"Fuqarolar tashabbusi jamg'armasi"dan tadbirlarni moliyalashtirish uchun yo'naltirilgan	8570000,0	21716000.0	0,0
3.1.	<i>Bajarilgan ishlar uchun xisobvaraqlardan moliyalashtirilgan mablag'</i>	7376389,0	13329805.0	26361538
3.2.	<i>Hisobvaraqlardagi qoldiq</i>	1594389,0	774853.1	9538462,0
4.	"Fuqarolar tashabbusi jamg'armasi"da qoldiq mablag'	1615000,0	2353440.0	637102,5

Qashqadaryo viloyati Qarshi tumanidagi tashabbusli budget loyihasiga o'tkazilgan mablag'lar va ularni yo'naltirish bo'yicha malumotlar keltirilgan buyerda. Jadvalimizda asosan 3 yil davomida o'tkazilgan mablag'ning o'sishini ko'rishimiz mumkin. Tashabbusli budget loyihasiga 2021, 2022, 2023-yillarda jami 235344,0 ming so'm mablag' o'tqazib berilgan. Bu mablag' asosan tadbirlarni moliyalashtirish aholining turmush tarzini yaxshilash uchun sarflangan.

**Qashqadaryo viloyati Qarshi tumani tashabbusli budgetlashtirish
natijasida amalga oshirilgan tadbirlar**

Qashqadaryo viloyati Qarshi tumani tashabbusli byudjetlashtirish natijasida amalga oshirilgan tadbirlarni moliyalashtirilgan takliflar soni va sarflangan mablag'larni qaysi sohalarga yo'naltirilganligini tahlil qilamiz.

2-jadval

T/r	Tadbirlar nomi	Moliyalashtirilgan takliflar soni			Sarflangan mablag' (ming so'mda)		
		2021-yil	2022-yil	2023-yil	2021-yil	2022-yil	2023-yil
Jami		26		30	7028678,0		35900000,0
1.	Hududiy ichki yo'llar	14		25	3136137,0	17201000,0	30530000,0
2.	Umumta'lim maktablarini ta'mirlash va jihozlash	6	0	0	2792394,0	1240000,0	0,0
3.	Maktabgacha ta'lim muassasalarini ta'mirlash va jihozlash	0	0,0	0	0,0	0,0	0,0
4.	Sog'liqni saqlash muassasalarini ta'mirlash va jihozlash	2	0,0	0	833831,0	0,0	0,0
5.	Boshqa ijtimoiy soha muassasalarini ta'mirlash va jihozlash	1	0,0	0	347711,0	0,0	0,0
6.	Ichimlik suvi ta'minotini yaxshilash	0	0,0	2	0,0	0,0	3720000,0
7.	Ko'cha chiroqlarini o'rnatish tadbirlari	0	0,0	0	0,0	0,0	0,0

8.	Hududlarni tartibga keltirish (obodonlashtirish va ko'kalamzorlashtirish)	0	0,0	0	0,0	0,0	0,0
9.	Boshqa tadbirlar	3	3275000,0	3	266316,0	3275000,0	1650000,0

Qashqadaryo viloyati Qarshi tumanda hisobot davri mobaynida mablag'lar asosan ichki yo'llarni tamirlash uchun sarflangan yani 2021 yilda 14 ta yo'lni tamirlash uchun va boqa loyixalar uchun ajratilgan mablag' 7028678,0 bo'lsa bu ko'rsatkich 2023 yilga kelib 25ta ichki yo'llar tamirlangan va boshqa loyixalar uchun 2023-yilga kelib bu ko'rsatkich yildan yilga o'sib bormoqda. 2023 yilga kelib 35900000,0 ming so'mni tashkil etadi.

Bundan tashqari tumanda Ichimlik suvi ta'minotini yaxshilash 2023-yilda jami ajratilgan summa 3720000,0 bu ko'rsatkich ahlining extiyojlarini qondirish uchun aholi turmish tarzi yaxshilash maqsadida keng kulamli ishlar olib borilmoqda.

Qolaversa Sog'liqni saqlash muassasalarini ta'mirlash va jihozlash uchun 2021-yil ajratilgan mablag'833831,0 so'm bo'lgan. Jami loyixada yutganlar soni 9 ta bo'lib bu loyixalar uchun jami ajratilgan mablag' 35900000,0 ming so'm.

3-jadval

Qashqadaryo viloyati Qarshi tumanida Fuqarolar tashabbusli jamg'armasi mablag'larining shakllanish manbalari

Fuqarolar tashabbusi jamg'armasi mablag'larini shakllantirish manbalari		2021-yil	2022-yil	2023-yil
Tuman mahalliy budjeti tasdiqlangan umumiy xarajatlarning 5 foiz qismi miqdorida ajratilgan mablag'lar		6992000,0	14257103	12662000
Mahalliy budjetining yil boshiga shakllangan Erkin qoldiq mablag'lari				
Tuman mahalliy budjeti qo'shimcha manbalarning 30 fozi miqdorida ajratiladigan mablag'lar		7116100	6722000	8429100,2
Shu jumladan	Erkin qoldiq mablag'lari	138000,0	3062000	4292000,0
	Daromadlarning hisobot choraklari yakunlari bo'yicha aniqlanadigan prognozdan oshirib bajarilgan qismi	416500,0	3660000	1613100,0
	Iqtisod qilingan mablag'lar			
Qo'shimcha ajratilgan	PQ-5250ga asosan			
	PQ-409ga asosan			

Modern education and development

	PQ-117ga asosan		14200000,0
Jami ajratiladigan mablag'lar	14662600	27701103	41196200,2

Tuman tashabbusli budget loyihasini amalga oshirish uchun jamlangan mablag'lar asosiy qismini tuman mahalliy budjeti tasdiqlangan umumiy xarjatlarning 5% qismi miqdorida ajratilgan mablag'lardan tashkil qiladi. Bundan tashqari tashabbusli budget loyihasini amalga oshirish uchunyuqori turuvchi budjetdan yani tuman mahalliy budjeti qo'shimcha manbalarining 30% miqdorida ajratilgan mablag'lardan tashkil topgan. Bundan ko'rinib turibdiki bu ko'rsatgichlar yildan yilga o'sib bormoqda.

2021-yil 2-chi chorakda ajratilgan jami mablag' 10907300,0 Bu natija 2022-yil 4 ta chorakda 20979103.0 ming so'm 2023-yil 3 chi chorakda esa 6331,0 ming so'm.

Qashqadaryo viloyati Qarshi tumani tashabbusli budjetlashtirish natijasida amalga oshirilhan loyihalar tarkibi

4-jadval

T/r	Tadbirning qisqacha mazmuni (sohasi)	Jami to'plagan ovozlar soni	Moliyalashtirish uchun ajratilgan mablag' miqdori
1.	2022-yil		
2.	Qarshi tuman Potron MFY da trasformator o'rnatish	475	100000
3.	Qarshi tuman Navoiy MFY hududidagi 4 maktab bilan 4 MTM oralig'i? ziyoratgohga olib boruvchi ichki yo'llarni joriy tamirlash	62	175000
4.	Qarshi tuman Quyi Beshkent MFY da transformator o'rnatish	42	70000
5.	Qarshi tuman Bunyodkor MFY Olmazor ko'chasini yo'lini joriy tamirlash	101	210000
6.	Qarshi tuman Navro'z MFY? S/Nasafiy ko'chasini yo'lini asfalt yotqizish	33	420000
7.	Qarshi tuman Bolalar va o'smirlar sport maktabini binosi va isitish tizimini joriy tamirlash	237	350000
8.	Qarshi tuman Bodomzor MFY O'rikzor ko'chasi yo'lini joriy tamirlash	66	280000

Modern education and development

9.	Qarshi tuman Navro'z MFY sayilgoh ko'chasi 10 maktab va Hur avlod bog'chasi o'rtasidagi yo'lini joriy tamirlash	53	550000
10.	Qarshi tuman Mustaqillik MFY ga qarashli Qozoq va o'zbek fayzabod qishloqlarni bog'lab turuvchi toshli yo'lga asfalt yotqizish	591	350000
11.	Qarshi tuman Mevazor MFY ga qarashli Oltin diyor ko'chasi ichki yo'llarni joriy tamirlash	90	280000
1.	Yangi xayot MFY Xayitov Akbar uyidan Omonov Amir ni uyigacha va Elboev Otabekni uyidan Dulaboy Iskandani	5,035	800,000
2.	Patron MFYning asosiy yo'li Kelajak va Obodon Ko'chalarini uzunligi 2400 metr eni 5 metr asphalt yoqizish	4,867	1,200,000
3.	Yangi hayot MFY jugi tup mahallasi Adolat ko'chasi Sh.Naxshvanov uyini oldidan U.Ziyodullayev uyigacha 350 metr va	4,501	750,000
4.	Qarshi tumani Tallikuron MFY Quyi Baqirchi qishlog'ining 1 km 200 metr yo'lini asfaltlash va 800 metr ichki yolini asfaltlash	3,984	1,000,000
5.	Qarshi tuman Qovchun qishlog'I Ziyokor ko'chasi 1000 metr yo'lini asfalt qilish	3,965	500,000
6.	Qarshi tuman Omontepa MFY Turaqul ko'chasi 2000 km yo'lini asfalt qilish kerak	3,754	1,000,000
7.	Kojor maxallasining O'zbekiston ko'chasi 2,2 km yo'lini asfalt qilish	3,735	1,200,000
8.	Qarshi tuman Patron MFY Yangi Davr kochasini Doston Muqimov uyidan boshlab 1500 metr yo'lni asfalt qilish	3,592	750,000
9.	Qarshi tuman Mustaqillik MFY da mavjud O'zbekiston, Lolazor, Z.Bobur, Mang'it, Kamolot, Ibn.Sino,Guliston va Galabanin	3,173	1,200,000
10.	Qarshi tumani Dasht MFY hududidagi "Mirzo Ulug'bek"ko'chasining 800 metr masofasi 'Sug'diyona "ko'chasi 900 mert	2,927	1,200,000
11.	Jami		1254,6
1.	2023-yil		
2.	Uzumzor MFY ning boshlanish qismidan O'zbekiston ko'chasidan Mustaqillik va Nurli ko'chalari orqali o'tadigan qismning qabristongacha bo'lgan ko'chasining 2,2 km yo'lini asfalt qilish	7221	1 300 000
3.	Qoraqchchi MFY dagi loy vac hang bolalar va kattalar qishda va yozd yurmaydigan maxallaning eng katta bog'ol ko'chasining 3 km yo'lini asfalt shag'al qilish	7218	1 320 000
4.	Mustaqillik MFY O'zbekfayozobod qishlog'i axoli tomorqalarini sug'orish tizimini yangilash uchun suv haydash nasosi 2 ta gidrant 2000 metr masofaga dametr 300 mm li qalinligi 15 mm li pohetilen quvurlari tortib kelish	6255	1 320 000

5.	Potron MFY ning Kelajak Obodon ,Tabassum ko'chalarini eni 5 metr uzunligi 2700 metr asfalt qilish kerak	5422	1 320 000
6.	Mang'ir MFY Mang'ri qishlog'I Beruniy ko'chasi (1000 metr) asfalt qilish	5369	1 320 000
7.	Potiron MFY yangi xayot ko'chasini 5 metr uzunligi 2650 metr asfalt qilish	5245	1 320 000
8.	Tallikuron MFY Quyi Baqirchi qishlog'ining 2000 km ichki yo'llarini asfalt qilish	4898	1 200 000
9.	Qarshi tuman cho'libo'ston fuqarolar yig'ini aholiga oqavo suvdagi muammolarni bartaraf etish	2309	1 200 000
10.	Qarshi tunan Mang'ir MFY Otchopar qishlog'i Amir Temur ko'chasi maktab atrofini (2 km) asfalt qilish	2658	1 200 000
11.	Jami		11 500 000

Hisobot davri mobaynida Fuqorolarning talabini o'rganib chiqilganda asosan bu mablag'lar ichki yollarni ta'mirlash ekinlarni sug'orish artezan qazish va maktablarni tamirlash moddiy texnik bazalarini yangilash yo'naltirilgan.Tumanda ichki yo'llar ko'p yillardan buyon tamir talab bo'lgan yo'llar ko'pligi sababli loyihaning asosiy qismi ichki yo'llarini tamirlash bo'

2021-yilda yutganlar eng ko'p ovoz loyixalar Qarshi tuman Potron MFY da trasformator o'rnatish uchun **onlayn ovozlar 1 oflayn ovozlar 0 SMS orqali ovozlar 474 ta ovoz yig'ilgan.**

Qarshi tuman Bunyodkor MFY Olmazor ko'chasini yo'lini joriy tamirlash uchun **onlayn ovozlar 0 ta oflayn ovozlar 0 ta SMS orqali ovozlar 101 ta**

2022-yil yutgan enko'p ovozlar Yangi xayot MFY Xayitov Akbar uyidan Omonov Amirni uyigacha va Elboev Otabekni uyidan Dulaboy Iskandani. **onlayn ovozlar 0 ta oflayn ovozlar 0 ta SMS orqali ovozlar 5,035 ta Jami to'plagan ovozlar soni 5,035 ta**

Patron MFYning asosiy yo'li Kelajak va Obodon Ko'chalarini uzunligi 2400 metr eni 5 metr asphalt yoqizish **onlayn ovozlar 0 ta oflayn ovozlar 0 ta SMS orqali ovozlar 4,867**

2023-yil loyixada eng ko'p ovozlar Uzumzor MFY ning boshlanish qismidan O'zbekiston ko'chasidan Mustaqillik va Nurli ko'chalari orqali o'tadigan qismning qabristongacha bo'lgan ko'chasining 2,2 km yo'lini asfalt qilish **onlayn ovozlar 0 ta oflayn ovozlar 0 ta SMS orqali ovozlar 0 ta jami ovozlar soni 7221 ta**

Qoraqchchi MFY dagi loy vac hang bolalar va kattalar qishda va yozd yurmaydigan maxallaning eng katta bog'ol ko'chasining 3 km yo'lini asfalt shag'al qilish **onlayn ovozlar 0 ta oflayn ovozlar 0 ta SMS orqali ovozlar 0 ta jami ovozlar soni 7218 ta.**

Xulosa qiladigan bo'lsak yuqoridagi ma'lumotlardan Qashqadaryo viloyati Qarshi tumani 2021-2023-yillarda tashabbusli budjetlashtirish natijasida amalga oshirilgan ishlarni yillar kesmida jadvallar asosida tahlil qildik. Bu tashabbusli byudjet natijalaridan kelib chiqib aholini qiynab kelayotgan muammolari shu tashabbusli byudjet orqali hal bo'lgan. Bu 3 yil davomida Qarshi tumanining ko'p muammolari hal bo'lgan. Mavsumlar kesmida tuman aholisi ancha faol bo'lganini ko'rishimiz mumkun. Bu tashabbusli byudjet aholini jipslikka ahillikka chorlagan. Keyingi mavsumlarda ham Qarshi tumanini bundanda yaxshi natijalarga erishishiga ishonamiz.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Ваҳобов АВ, Маликов ТС. Молия. Дарслик/Тошкент Молия институти. Тошкент: "Шарқ. 2010;804.
2. Malikov, T., and Haydarov NH. Byudjet. "O'quv qo'llanma." Toshkent: "Iqtisod-moliya 84 (2008).
3. TS Malikov, O Olimjonov. Moliya. - O'quv qo'llanma. Toshkent: Iqtisod-moliya, 2018
4. Malikov T, Haydarov N. Budjet daromadlari va xarajatlari. O'quv qo'llanma, Toshkent: "IQTISOD-MOLIYA. 2007.
5. Маликов ТС. Ҳайдаров НҲ "Молия: умумдавлат молияси". Ўқув қўлланма. 2009.
6. Malikov TS. Byudjet-soliq siyosati. T.: "Iqtisod-moliya. 2019.
7. Malikov, T. S., & Olimjonov, O. O. (2019). Moliya: Darslik.
8. Malikov T, Haydarov N. Budjet: tizimi, tuzilmasi, jarayoni. O'quv qo'llanma, Toshkent "IQTISOD-MOLIYA. 2008.

9. Ўроқов У. Бюджет маблағларидан самарали фойдаланишни таъминлаш йўллари. Т. 2017
10. У Ўроқов. Маҳаллий бюджетлар мустақиллигини оширишнинг устувор йўналишлари- Science and Education, 2022
11. У Ўроқов, Д Ускенбаева. Ўзбекистонда ташаббусли бюджетни жорий этишнинг ташкилий-ҳуқуқий асослари - Science and Education, 2022
12. Ўроқов У, Иргашев И, Файбуллаев О. Фуқаролар иштирокидаги маҳаллий бюджет. 2022
13. UY O'roqov, JA Yomg'Irov. Mahalliy byudjetlar barqarorligini ta'minlash masalalari - Central Asian Research Journal for Interdisciplinary ..., 2022
14. Ўроқов УЮ. Маҳаллий бюджетлар шаффофлиги ва очиқлигини таъминлашнинг устувор йўналишлари. Бизнес-Эксперт журнали. 2020;4.
15. Ўроқов У. Файбуллаев О. Ўзбекистон Республикасида бюджет тизими ва жараёни: ўқув қўлланма. Тошкент: Baktria press. 2016.
16. Уроқов У. Маҳаллий бюджетлар мустақиллигини оширишга оид назарий қарашлар. Республика илмий-амалий конференция. ТМИ 2020.
17. Ўроқов У. Маҳаллий бюджетлар молиявий барқарорлигини белгиловчи кўрсаткичлар. 2020
18. Ўроқов У. Маҳаллий бюджетлар даромадларини шакллантиришнинг самарали йўллари. 2017
19. Ўроқов У. Маҳаллий бюджетлар даромад базасини кенгайтириш масалалари. Республика ўқув юртлараро конференция тўплами. ТМИ-2009 йил (Vol. 18).
20. Ўроқов У. Маҳаллий бюджетлар молиявий мустақиллигини оширишнинг замонавий муаммолари. Халқаро илмий-амалий анжуман материаллари тўплами. ТМИ 2022 йил.
21. У Ўроқов. Маҳаллий бюджетлар молиявий мустақиллигини оширишнинг ҳуқуқий асослари.- Science and Education, 2023
22. G'aybullayev O, O'roqov U. O'zbekiston Respublikasida budjet tizimi va jarayoni. O'quv qo'llanma. T.: Baktriapress. 2016;168.

23. Хайдаров Н. Солиқлар ва солиққа tortish masalalari. O'quv qo'llanma. Toshkent: Akademiya. 2007.

24. Хайдаров НХ. Маҳаллий бюджетлар: муаммо ва инновацион ечимлар. Ўзбекистон статистика ахборотномаси” илмий электрон журнали. 2020.

25. Хайдаров Н. Доходы местных бюджетов и пути их укрепления. “Молия” илмий журнали. 2022.

26. Хайдаров Н. Маҳаллий бюджетларнинг даромад манбалари. халқаро илмий-амалий конференция 2022.

27. Хайдаров Н. Маҳаллий бюджетлар даромадини барқарорлаштириш йўллари. халқаро илмий-амалий конференция мақолалар тўплами (Vol. 2022).

28. Ikramjon Masharipov. Yangi O‘zbekistonda zamonaviy fuqarolik jamiyati institutlarining rivojlanish jarayonlari. Общество и инновации. 2024